

Jak bronić się przed roszczeniami kierowców o ryczałty za noclegi

RADCA PRAWNY PAWEŁ JUDEK

Podstawy roszczeń kierowców

- ▶ art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców – kierowcy w podróży służbowej przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonaniem zadania służbowego ustalane na podstawie przepisów kodeksu pracy
- ▶ art. 77(5) k.p. – wskazuje, że pracownikowi należy się zwrot kosztu podróży służbowych na zasadach określonych przez pracodawcę lub ustawodawcę
- ▶ rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 2002 i 2013 r. wskazujące, że pracownikowi, któremu nie zapewniono bezpłatnego noclegu, należy się zwrot kosztów noclegu m.in. poprzez wypłatę ryczałtu za nocleg

Uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego

- ▶ wydana 12 czerwca 2014 r. w sprawie o sygn. akt II PZP 1/14
- ▶ 1. Umożliwienie kierowcy noclegu w kabinie pojazdu nie stanowi zapewnienia bezpłatnego noclegu w rozumieniu przepisów rozporządzeń w sprawie należności z tytułu podróży służbowych
- ▶ 2. Pracodawca w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania bądź umowie o pracę może przewidzieć wyłącznie korzystniejsze stawki niż określone w rozporządzeniach w sprawie należności z tytułu podróży służbowych

Moc wiążąca uchwały

- ▶ art. 61 par. 6 ustawy o Sądzie Najwyższym – skład 7 sędziów może postanowić o nadaniu uchwale mocy zasady prawnej
- ▶ art. 62 ustawy o Sądzie Najwyższym – jeżeli jakikolwiek skład Sądu Najwyższego chce odstąpić od zasady prawnej, konieczna jest kolejna uchwała pełnej izby SN

Uchwała nie ma w tym wypadku mocy wiążącej w innych sprawach, lecz w wyroku z dnia 4 września 2014 r. sygn. akt I PK 7/14 i uchwale z dnia 7 października 2014 r. sygn. akt I PZP 3/14 powtórzono stanowisko Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2014 r.

Wcześniejsze orzecznictwo

- ▶ Nocleg w kabinie uprawnia do ryczałtu
  - wyrok SN z dnia 19 marca 2008 r. sygn. akt I PK 230/07
  - wyrok SN z dnia 1 kwietnia 2011 r. sygn. akt II PK 234/10
  - wyrok SN z dnia 18 stycznia 2013 r. sygn. akt II PK 144/12
  - wyrok SN z dnia 10 września 2013 r. sygn. akt I PK 71/13
- ▶ Nocleg w należycie wyposażonej kabinie nie uprawnia do ryczałtu
  - wyrok SN z dnia 12 września 2012 r. sygn. akt II PK 44/12
  - wyrok SN z dnia 13 czerwca 2013 r. sygn. akt II PK 296/12

Odwołanie się do prawa europejskiego

- ▶ art. 8 ust. 8 rozporządzenia 561/2006 – jeśli kierowca dokona takiego wyboru, może odbierać odpoczynek dobowy oraz skrócony tygodniowy w pojeździe

Możliwość zwrócenia się do Trybunału Sprawiedliwości UE przez sąd rozpoznający sprawę z zapytaniem, czy przepisy art. 8 ust. 8 rozporządzenia 561/2006 powinien być interpretowany w ten sposób, że w przypadku dokonania przez kierowcę wyboru, byienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku wykorzystywać w pojeździe wyposażonym w miejsce do spania jest równoznaczne z zapewnieniem mu bezpłatnego noclegu

Odwołanie się do prawa europejskiego

- ▶ Art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej – sąd krajowy może zwrócić się z zapytaniem o wykładnię przepisów prawa europejskiego do Trybunału Sprawiedliwości UE, jeśli uzna, że decyzja w tej kwestii jest niezbędna do wydania wyroku.
- ▶ Jeśli jednak kwestia taka pojawia się w postępowaniu przed sądem, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu, sąd ten zobowiązany jest wnieść sprawę do Trybunału
- ▶ Postanowienie Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia z 06.05.2015 r. sygn. akt X P 127/15 o skierowaniu pytania do Trybunału Sprawiedliwości UE

Odwołanie się do Konstytucji

- ▶ Konieczność zbadania zgodności z Konstytucją przepisów art. 77(5) k.p. i przepisów rozporządzenia w sprawie należności za podróże służbowe, w szczególności w zakresie wadliwej i wprowadzającej w błąd legislacji, naruszenia zasad wolności gospodarczej oraz równości wobec prawa
- ▶ Zgodnie z art. 193 Konstytucji każdy sąd może przedstawić TK pytanie prane co do zgodności przepisów z Konstytucją, jeśli od odpowiedzi zależy rozstrzygnięcie sprawy
- ▶ Wniosek z dnia 10 lutego 2015 r. Związku Pracodawców Transport i Logistyka Polska o zbadanie konstytucyjności przepisów o ryczałtach, przyjęty do rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny i zarejestrowany pod sygn. akt K 11/15

Zawieszenie postępowania lub odroczenie rozprawy

- ▶ art. 177 par. 1 pkt 1 k.p.c. pozwala na zawieszenie postępowania, jeśli wyrok zależy od innego postępowania cywilnego
- ▶ wyrok SN z dnia 28.09.2004 r. w sprawie sygn. akt I PRN 61/94 – na podstawie art. 177 par. 1 pkt 1 k.p.c. sąd może zawiesić postępowanie w sprawie cywilnej także w przypadku przedstawienia TK przez sąd w innej sprawie pytania prawnego dotyczącego zgodności z Konstytucją ustawy, która ma być zastosowana
- ▶ art. 156 k.p.c. – sąd z ważnej przyczyny może odroczyć posiedzenie
- ▶ postanowienie Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia z dnia 12.02.2015 r. sygn. akt X P 536/14 o zawieszeniu postępowania do czasu rozstrzygnięcia sprawy z wniosku TLP

Zawieszenie postępowania lub odroczenie rozprawy

- ▶ postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza z dnia 26.06.2015 r. sygn. VII P 570/15 o zawieszeniu do czasu rozstrzygnięcia wniosku przed TK
- ▶ postanowienie Sądu Rejonowego w Kaliszu z dnia 03.09.2015 r. sygn. IV P 361/14 o zawieszeniu do czasu rozstrzygnięcia wniosku przed TS UE

Zapewnienie bezpłatnego noclegu

- ▶ Przepisy rozporządzeń w sprawie należności z tytułu podróży służbowych nie definiują pojęcia bezpłatnego noclegu, więc możliwa jest wykładnia językowa wskazująca na każde miejsce, w którym może się odbyć nocleg, zwłaszcza w sytuacji gdy kierowca wyraził zgodę na nocleg w kabinie pojazdu.
- ▶ Przepisy innych aktów prawnych np. o należnościach radnych z tytułu podróży służbowych uznają zapewnienie noclegu w miejscach o porównywalnym standardzie do kabiny pojazdu jak przedział sypialny czy kuszetka za zapewnienie bezpłatnego noclegu
- ▶ Stanowisko Komisji Prawnej Głównego Inspektora Pracy z dnia 12 września 2013 r., iż kierowcy samochodu ciężarowego co do zasady nie przysługuje ryczałt za nocleg

Odmiennie regulacje aktów wewnątrzzakładowych i umowy o pracę

12

- ▶ Wbrew stanowisku wyrażonemu w uchwale SN z dnia 12 czerwca 2014 r. akty wewnątrzzakładowe i umowa o pracę **mają pierwszeństwo przed przepisami rozporządzeń w sprawie należności z tytułu podróży służbowych**
- ▶ art. 77(5) par. 3 stanowi, że pracodawcy prywatnie sami określają zasady zwrotu należności w układach zbiorowych pracy, regulaminach wynagradzania lub w umowach o pracę
- ▶ art. 77(5) par. 5 stanowi, że przepisy rozporządzeń stosuje się uzupełniająco **tylko w sytuacji, gdy pracodawca prywatny nie uregulował tej kwestii własnymi przepisami**
- ▶ W sytuacji gdy są odmiennie regulacje pracodawcy prywatnego, **przepisy rozporządzeń nie są przepisami prawa pracy dla tego pracodawcy, więc nie mają zastosowania ani przepisy art. 9 k.p., ani art. 18 k.p.**

Pierwszeństwo aktów wewnętrznych celem ustawodawcy

- ▶ druk sejmowy nr 335 z 20.03.2002 r. z projektem ustawy wprowadzającej obecną treść art. 77(5) k.p. – „proponowany tryb regulowania wysokości i warunków ustalania należności pracowniczych z tytułu podróży służbowej (...) zakłada, że odgórnie są ustalone warunki wynagradzania i świadczenia związane z pracą **tylko dla pracowników zatrudnionych w państwowych i samorządowych jednostkach sfery budżetowej. Pozostali pracodawcy ustalają samodzielnie warunki wynagradzania pracowników i przyznawania im świadczeń związanych z umową**”

Pierwszeństwo aktów wewnętrznych celem ustawodawcy

- ▶ Celem projektowanych zmian była m.in. sytuacja prawna przewoźników:
„Obecne uregulowania podróży służbowej są kwestionowane przez przewoźników głównie ze względów finansowych. Wypłacane diety w obligatoryjnie ustalonej wysokości obciążają koszty pracy, stając się jednym z elementów obniżających rentowność przedsiębiorcy.”
(fragment uzasadnienia projektu ustawy z druku sejmowego nr 335)
- ▶ Na taki cel wskazuje również przebieg posiedzenia komisji sejmowej z dnia 09.07.2002 r.

Pierwszeństwo aktów wewnętrznych celem ustawodawcy

- ▶ Tak samo oceniono nowe zapisy w opinii Biura Analiz Sejmowych:

Wedle propozycji rządowej Kodeks pracy ustalałby ogólną zasadę, iż takie należności w ogóle przysługują, natomiast szczegółowe zasady określone w rozporządzeniu ministra pracy odnoszące się do tych należności, były stosowane tylko wobec pracowników zatrudnionych w państwowych lub samorządowych jednostkach sfery budżetowej. Pracodawcy ustalaliby zatem, w sposób dowolny warunki wypłacania omawianych należności, nie mając obowiązku respektowania pewnych minimalnego poziomu tych świadczeń. W skrajnych wypadkach koszty związane z podróżami służbowymi obciążałyby nadmiernie pracowników.

(fragment opinii prawnej Biura Analiz Sejmowych z dnia 16.04.2002 r.)

Poglądy przedstawicieli doktryny

- ▶ Dla pracowników zatrudnionych poza sferą budżetową zasady zwrotu kosztów podróży służbowej ustalane są w układach zbiorowych pracy, regulaminach wynagradzania lub w umowie o pracę. Choć **regulacja należności z tytułu podróży służbowej dla pracowników zatrudnionych poza państwową sferą budżetową stanowi materię układową, regulaminową lub umowną**, w razie braku regulacji w tym zakresie mają do nich odpowiednie zastosowanie wymienione rozporządzenia. Nadto, oba te akty prawne limitują granice swobody odmiennego kształtowania przez strony układowe lub podmioty stosunku pracy minimalnej wysokości diet za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Nie może być ona niższa od przewidzianej w rozporządzeniu kwoty diety za dobę podróży służbowej na terenie kraju

Komentarz B. Wagner do Kodeksu pracy, Lex 2011

Poglądy przedstawicieli doktryny

- ▶ *W odniesieniu do pracowników zatrudnionych u innych pracodawców kodeks przewiduje dwa sposoby ochrony ich uprawnień związanych z podróżą służbową. Po pierwsze, w aktach określonych w par. 4 dieta nie może być niższa niż ustalona dla pracowników sfery budżetowej. Po drugie, **jeżeli te akty nie zawierają postanowień dotyczących zwrotu kosztów podróży służbowej**, zastosowanie znajdują przepisy dotyczące pracowników sfery budżetowej (par. 5)*

Komentarz E. Maniewskiej do Kodeksu pracy, Lex 2011

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego

- ▶ *W odniesieniu zaś do pracowników spoza tego kręgu ustawodawca pozostawił tę kwestię stronom stosunku pracy, a więc pracodawcom i pracownikom (§ 3), obligując ich do określenia warunków wypłacania należności z tego tytułu w układach zbiorowych pracy lub w regulaminie wynagradzania, bądź wprost w umowie o pracę. Mamy tu do czynienia z rozwiązaniem analogicznym, jak w przypadku wynagrodzeń pracowniczych. Limity wynagrodzeń w sferze budżetowej są ściśle określone, zaś limity w sferze pozabudżetowej – przy zachowaniu powszechnie obowiązujących uregulowań ustawodawstwa pracy – zależą od umowy pracodawcy i pracownika. Mechanizm przewidziany w § 5 pełni natomiast swoistą funkcję gwarancyjną, na wypadek gdyby układ zbiorowy, regulamin pracy, czy umowa o pracę pozostawiły te kwestie poza przedmiotem ustaleń*

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 04.10.2005 r. sygn. akt K 36/03

Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawie pierwszeństwa aktów pracodawcy

19

- ▶ Jeżeli pracodawca nie należy do kategorii podmiotów publicznej (państwowej lub samorządowej) sfery budżetowej, warunki wypłacania jego pracownikom należności z tytułu podróży służbowej zasadniczo powinny być określone w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, z tym że określenie ich w umowie o pracę może nastąpić tylko wtedy, gdy pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania ([art. 77⁵ § 3](#) k.p.). **Odmienna regulacja dotycząca pracodawców niebędących państwowymi lub samorządowymi jednostkami sfery budżetowej oznacza, że mogą oni uregulować należności pracowników na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową zarówno w sposób korzystniejszy, jak i mniej korzystny dla pracowników od tego, jaki wynika z odpowiedniego rozporządzenia ministra właściwego do spraw pracy”**

Wyroki SN z 10.01.2007 r. sygn. III PK 90/06 i z 14.05.2012 r. sygn. II PK 230/11

Wyroki Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

- ▶ wyrok z dnia 25.11.2014 r. sygn. akt IV Pa 105/14 – jeśli regulamin wynagradzania przewidywał, że ryczałt nie jest wypłacany, kierowca nie ma prawa do ryczałtu
- ▶ wyrok z dnia 25.11.2014 r. sygn. akt IV Pa 117/14 – skoro kierowcy nie ponosili kosztów związanych z noclegami i otrzymywali dietę w wysokości o wiele wyższej niż minimalna, a regulamin nie przewidywał ryczałtów za noclegi, kierowcom takie ryczałty nie przysługują

Możliwość stosowania jednolitego ryczału

- ▶ wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 16.09.2014 r. sygn. akt III APa 19/14 – jeśli w regulaminie przewidziano wypłatę jednolitej kwoty z tytułu podróży służbowej obejmującej zarówno dietę jak i ryczałt, kierowcy nie przysługują dodatkowe należności, jeśli suma przewidziana w regulaminie jest co najmniej równa sumie minimalnej diety i ryczału z rozporządzenia
- ▶ podobnie wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 26.06.2015 r. sygn. akt VII P 570/15, który nawet pozwolił sobie na lekką polemikę z uchwałą SN
- ▶ jednolity ryczałt dopuszcza też Minister Finansów w interpretacji podatkowej z dnia 22.06.2015 r. znak ILPB1/4511-1-476/15-2/AA
- ▶ odmiennie wyrok SO w Warszawie z dnia 22.04.2015 r. sygn. XXI P 166/14 (nieprawomocny)

Brak poniesienia kosztów przez kierowcę

- ▶ Ryczałt za nocleg ma za zadanie pokryć koszty noclegu poniesione przez kierowcę. W przypadku nocowania przez kierowcę w kabinie koszt ten nie jest ponoszony, a tym samym brak jest uprawnienia kierowcy do domagania się ryczałtu.
- ▶ wyrok Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 19.03.2015 r. sygn. akt IV P 111/13 stwierdzający, iż kierowca, który nie poniósł jakichkolwiek kosztów noclegu, nie ma prawa domagać się ryczałtu

Naruszenie zasady nominalizmu

- ▶ W przypadku domagania się przez kierowcę roszczeń w walucie polskiej, gdy ryczałty określone są w walucie obcej, możliwy jest do podniesienia zarzut naruszenia zasady nominalizmu.
- ▶ Zgodnie z art. 358 k.c. to dłużnik może zdecydować o zapłacie w walucie polskiej zobowiązania w walucie obcej, ale nie może się tego domagać wierzyciel
- ▶ Wystąpienie z roszczeniem o niewłaściwą walutę jest wystarczającym powodem oddalenia powództwa (wyrok SN z dnia 16.09.2011 r. sygn. IV CSK 75/11)

Zarzut nadużycia prawa

- ▶ art. 8 kodeksu pracy – nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego.
- ▶ Za nadużycie prawa można uznać domaganie się należności w sytuacji, gdy przez cały okres trwania stosunku pracy obie strony były zgodne, że żadne należności kierowcy się nie należą, otrzymywał on umówione wynagrodzenie, a pracodawca nie uwzględniał potencjalnych kosztów noclegu w swoich stawkach i obecnie zasądzenie tych kwot naraża go na znaczące straty

Pozwy stowarzyszenia Lexus

- ▶ możliwość domagania się odrzucenia pozwu z uwagi na to, że stowarzyszenie tak naprawdę nie reprezentuje pracowników, a służy wyłącznie jako konstrukcja do wytaczania roszczeń
- ▶ możliwość domagania się zwrotu pozwu z powodu nieuiszczenia opłaty sądowej, gdyż organizacja opisana w art. 462 k.p.c. reprezentująca pracowników nie należy do organizacji opisanych w art. 61 k.p.c., a więc nie korzysta ze zwolnienia od kosztów

Dziękuję za uwagę

Działyński i Judek Spółka Partnerska Radców
Prawnych

ul. Czartoria 1/16, 61-102 Poznań

Tel. / Fax +48 61 855 22 79, + 48 61 851 85 33

E-mail: kancelaria@dzialynski.pl

www.dzialynski.pl

www.transportoweprawo.pl